

RAQAMLI PEDAGOGIKA: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TA'LIM METODLARINI INTEGRATSIYALASH

Xoshimova Maftunabonu Xoshimjon qizi

Andijon davlat texnika instituti

“Axborot texnologiyalari” kafedrası assistent o‘qituvchisi

O‘zbekiston Respublikasi, Andijon viloyati, Andijon shahri

Annotatsiya: *ushbu maqolada raqamli pedagogikaning mazmuni, ta'lim tizimidagi o'rni hamda an'anaviy va zamonaviy ta'lim metodlarini uyg'unlashtirish zaruriyati tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalarni o'qitish jarayoniga tatbiq etish o'quvchilarning bilimga qiziqishini, mustaqil izlanish va tahlil qilish ko'nikmalarini oshirish bilan birga, o'qituvchining metodik salohiyatini ham kengaytiradi.*

Kalit so'zlar: *raqamli pedagogika, axborot texnologiyalari, an'anaviy metodlar, integratsiya, innovatsion ta'lim, raqamli kompetensiya.*

Kirish. XXI asr ta'lim tizimi tezkor axborot almashinuvi, raqamli vositalar, sun'iy intellekt, masofaviy ta'lim platformalari kabi ilg'or texnologiyalar asosida shakllanmoqda. Shunday sharoitda “raqamli pedagogika” tushunchasi ta'lim sohasida alohida yo'nalish sifatida e'tirof etilmoqda. U o'qituvchining raqamli texnologiyalarni o'quv jarayoniga integratsiyalash bo'yicha malakasini, o'quvchining esa raqamli muhitda mustaqil ta'lim olish ko'nikmasini anglatadi.

An'anaviy ta'lim metodlari asosan o'qituvchining markaziy roliga asoslangan bo'lsa, zamonaviy raqamli ta'limda o'quvchi markazga qo'yiladi. Demak, bugungi kun ta'limida bu ikki yondashuvni birlashtirish — ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

1. Raqamli pedagogika mohiyati

Raqamli pedagogika — bu ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarni samarali qo'llash, o'qitish metodikasini zamon talablariga mos ravishda qayta shakllantirish jarayonidir. U o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro munosabatni yangi darajaga olib chiqadi: o'quvchi endi faqat bilim oluvchi emas, balki uni yaratuvchi, tahlil qiluvchi va baholovchi sub'ektga aylanadi.

Raqamli texnologiyalar o'quv jarayoniga kirib kelishi natijasida:

- dars jarayonlari interaktiv tus olmoqda;
- o'quv materiallarini vizual shaklda o'zlashtirish osonlashmoqda;
- mustaqil ta'lim va masofaviy o'qish imkoniyatlari kengaymoqda;
- o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida onlayn muloqot imkoniyatlari kuchaymoqda.

Masalan, **Google Classroom, Moodle, Zoom, Kahoot, Quizizz** kabi platformalar o'qituvchilarga darslarni onlayn tashkil etish, o'quvchilarni baholash, individual topshiriqlarni berish va ularni real vaqt rejimida nazorat qilish imkonini bermoqda.

2. An'anaviy va raqamli metodlarning farqi

An'anaviy ta'limda o'qituvchi markaziy rolni egallaydi, bilim asosan og'zaki yoki yozma shaklda yetkaziladi. Bu tizim yillar davomida o'zini oqlagan bo'lsa-da, zamonaviy texnologiyalar davrida u o'quvchilarning kreativ fikrlashini to'liq ochib bera olmaydi.

Raqamli metodlar esa:

- o'quvchini faol ishtirokchiga aylantiradi;

- tahlil qilish, izlanish va mustaqil qaror qabul qilishga o'rgatadi;
- turli media vositalar (video, grafika, simulyatsiya, animatsiya) orqali murakkab mavzularni oson tushuntirishga yordam beradi.

Masalan, an'anaviy darsda o'qituvchi mavzuni og'zaki tushuntiradi, biroq raqamli darsda shu mavzu video animatsiya yoki interaktiv simulyatsiya orqali yanada samarali tushuntiriladi. Bu esa o'quvchi ongida bilimni mustahkamroq o'rnatadi.

3. Integratsiyalash zarurati

Bugungi kunda ta'limni faqat an'anaviy yoki faqat raqamli asosda olib borish yetarli emas. Eng to'g'ri yondashuv — bu **integratsiya**, ya'ni ikki uslubni uyg'unlashtirishdir.

Masalan:

- Ma'ruza darslarida o'qituvchi an'anaviy tushuntirish usuli bilan birga raqamli taqdimotlardan (PowerPoint, Canva) foydalanadi;
- Amaliy mashg'ulotlarda o'quvchilar elektron platformalarda (Google Classroom, Kahoot) test yechadilar;
- Mustaqil ishlar onlayn topshiriqlar shaklida beriladi;
- Tahliliy ishlarda esa o'quvchilar raqamli manbalar asosida izlanish olib boradilar.

Bu usul nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki o'quvchilarni XXI asr ko'nikmalariga — axborot savodxonligi, tanqidiy fikrlash, hamkorlikda ishlash va texnologiyadan to'g'ri foydalanish malakasiga o'rgatadi.

4. Raqamli pedagogikaning afzalliklari va muammolari

Raqamli ta'limning afzalliklari quyidagilardan iborat:

- o'quv materiallariga istalgan joyda va vaqtda kirish imkoniyati;
- o'qituvchilar uchun o'quv jarayonini avtomatlashtirish;
- o'quvchilar o'rtasida hamkorlik va ijodkorlikni rivojlantirish;
- dars samaradorligini real vaqt rejimida tahlil qilish imkoniyati.

Biroq ayrim muammolar ham mavjud:

- internet tarmog'iga to'liq ulanish imkoniyatining har doim bo'lmashligi;
- o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi yetarli darajada emasligi;
- o'quvchilarda texnologiyaga haddan tashqari qaramlikning kuchayishi.

Shuning uchun ta'lim tizimi raqamli texnologiyalardan foydalanishda muvozanatni saqlashi zarur. Texnologiya o'qituvchini emas, balki unga yordam beruvchi vositani anglatadi.

Xulosa

Xulosa o'rnida aytish joizki, raqamli pedagogika bugungi ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylanmoqda. U an'anaviy ta'limning kuchli tomonlarini saqlab qolgan holda, zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashgan holda samarali natijalar beradi. Raqamli pedagogika o'qituvchilardan yangi kompetensiyalarni, o'quvchilardan esa mustaqil fikrlash, ijodkorlik va texnologik savodxonlikni talab qiladi. Ta'lim jarayoniga raqamli yondashuvni tatbiq etish, avvalo, ta'lim sifatini oshirish, bilim olish jarayonini qiziqarli va interaktiv qilishga xizmat qiladi. Demak, raqamli pedagogika — bu an'anani inkor etuvchi emas, balki uni yangi bosqichga olib chiquvchi pedagogik yo'nalishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori PQ-4851. "Axborot texnologiyalari sohasida ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida." Toshkent, 2020-yil.
2. O'zbekiston Respublikasi Qonuni "Ta'lim to'g'risida." O'RQ-637-son, 2020-yil 23-sentabr.
3. Zayniev Sh. Raqamli ta'lim texnologiyalari va ularning o'quv jarayoniga ta'siri. Toshkent: TDPU nashriyoti, 2022.
4. UNESCO. Digital Pedagogy: Integrating ICT in Teaching and Learning. Paris, 2021.
5. Prensky, M. Teaching Digital Natives: Partnering for Real Learning. SAGE Publications, 2010.
6. Qodirova M. Pedagogik innovatsiyalar va raqamli texnologiyalar. Toshkent, 2023.